

בס"ד. ש"פ וארא, מבה"ח שבט, ה'תשי"ד

(הנחה בלתי מוגה)

וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני הוי' וארא אל אברהם גו' בא-ל שד"י ושמי הוי' לא נודעתי להם וגו' לכן אמור לבני ישראל אני הוי'. והיינו שהגילוי להאבות הי' רק באל שד"י, אבל לא הי' הגילוי דשם הוי', ודוקא ביציאת מצרים שהוא הכנה למ"ת הי' הגילוי דשם הוי'. וצריך להבין², הלא גם אצל האבות מצינו כמה פעמים שנאמר שם הוי', וגם אח"כ בגלות מצרים הי' הגילוי דשם הוי', כמ"ש³ ואמרו לי מה שמו גו' אהי אשר אהי וגו' הוי' גו' שלחני אליכם, וגם לפרעה בא משה בשם הוי', וא"כ, מהי ההתחדשות ביציאת מצרים שדוקא אז הי' הגילוי דשם הוי'. וגם צריך להבין גוף ועצם ענין השייכות דגילוי שם הוי' ליציאת מצרים דוקא.

אך הענין הוא, דהנה, גילוי שם הוי' הי' במתן תורה, שאז נפעל שלימות כוונת הבריאה, כדרשת חז"ל⁴ ע"פ⁵ יום הששי, שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית כו' אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין כו'. וכיון שיציאת מצרים היא הכנה למתן תורה, כמ"ש⁶ בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, לכן שייך גילוי שם הוי' גם ליצי"מ. ועפ"ז יובן ג"כ מה שביצי"מ נרמזה גם הגאולה דלעתיד, כידוע שד' הלשונות של גאולה והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי⁸ שייכים ליצי"מ⁹, והלשון והבאתי¹⁰ הוא כנגד גאולה העתידה¹¹, שזהו טעם הפלוגתא דר' טרפון וחכמים¹² בענין כוס חמישי, והיינו, שגם הלשון שכנגד גאולה העתידה נאמר כבר ביצי"מ, וטעם הדבר הוא לפי שיצי"מ היא הכנה למ"ת (כנ"ל), ומ"ת הוא שלימות

(8) פרשתנו ו, ו-ז.

(9) ירושלמי פסחים פ"י ה"א.

(10) שם, ח.

(11) ראה ארחות חיים ח"א הל' פסח סי"ג

בשם הראב"ד.

(12) פסחים קיח, א — כגירסת הרי"ף

שם. ועוד. ראה לקו"ש חכ"ז ע' 48. וש"נ.

(1) פרשתנו ו, ב-ו.

(2) ראה אוה"ת פרשתנו ע' קיט. כך ז'

— ע' ב'תקנא ואילך. ועוד.

(3) שמות ג, יג-טו.

(4) שם ה, א.

(5) שבת פח, א.

(6) בראשית א, לא.

(7) שמות ג, יב.

כוונת הבריאה, וכיון שאמיתת שלימות זו תהי' לעתיד לבוא דוקא, לכן נרמזה ביצי"מ גם הגאולה דלעתיד לבוא.

ב) וביאור הענין, דהנה ידוע שתכלית הכוונה דבריאת והשתלשלות העולמות הוא שנתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים¹³. וצריך להבין¹⁴, הלא הוא ית' נמצא בכל מקום, כמ"ש¹⁵ הלא את השמים ואת הארץ אני מלא, ומהי הכוונה שנתאווה להיות לו דירה בתחתונים. אך הענין הוא, דמ"ש את השמים גו' אני מלא, קאי על האור השייך להעולמות ומתלבש בעולמות, אבל עצם האור, דהיינו אור הסובב, הוא למעלה מהעולמות. וכמובן ממאמר רז"ל¹⁶ מה הנשמה ממלאה את הגוף כך הקב"ה ממלא את העולמות, והיינו דכשם שענין זה שהנשמה ממלאה את הגוף ומחי' אותו בחיות פרטי כל אבר לפי ערכו, הרי זה רק החיות ששייך להגוף ואינו עצם הנפש, כמו"כ מה שהקב"ה ממלא את העולם הוא רק האור השייך להעולמות, שהוא אור הממלא בלבד¹⁷. אך הכוונה בדירה בתחתונים היא שע"י קיום התומ"צ באופן של אתכפיא ימשיכו גם את אור הסובב, כמאמר¹⁸ כד אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, ופירש כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמאמר דיום ההסתלקות¹⁹ דקאי על אור הסובב שהוא בכולהו עלמין בשוה. אך עדיין צריך להבין, הלא גם אור הסובב נמצא בכל מקום, דזהו מ"ש הלא את השמים ואת הארץ אני מלא, אני דייקא, וא"כ, מהי ההתחדשות בהענין דדירה בתחתונים דוקא. אך הענין הוא, שאור הסובב שנמצא בכל מקום הוא בהעלם, שהרי אור זה הוא למעלה מהעולמות, ולכן אי אפשר שיהי' בגילוי בעולמות, אלא הוא בהעלם, אך ע"י קיום התומ"צ באתכפיא ממשיכים את אור הסובב שיהי' בגילוי. והיינו שע"י קיום התומ"צ ממשיכים לא רק את אור הממלא, אלא גם אור הסובב, וההמשכה היא באופן שיהי' (לא בהעלם אלא) בגילוי.

והענין בזה, שאור זה שממשיכים ע"י קיום התומ"צ הוא עצם האור שאינו שייך לעולמות כלל, והוא למעלה גם מהאור האלקי

13) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפל"ו. ובכ"מ.
14) בכל הבא לקמן — ראה סה"מ תרנ"ד ע' קיט ואילך. עזר"ת ס"ע קכה ואילך. וראה גם אוה"ת שמות ע' פ ואילך. ד"ה קודש ישראל תרי"ד (מאמרי אדמו"ר הצ"צ תרי"ד ע' כ ואילך).
15) ירמי' כג, כד.
16) מדרש תהלים קג, א. וראה ברכות יו"ד, א.
17) ראה לקו"ת אמור לא, א. ובכ"מ.
18) ראה זח"ב קכת, ב. וראה תניא פכ"ז.
19) ד"ה באתי לגני היש"ת פ"א (סה"מ היש"ת ע' 111).

שהי' מאיר בביהמ"ק. דהנה, גם בביהמ"ק האיר חיות אלקי שלמעלה מהחיות שבעולמות, כמ"ש²⁰ הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית הזה גו', אמנם החיות שבביהמ"ק הוא ג"כ האור השייך לעולמות, אלא שבאור זה גופא האיר בביהמ"ק עצם האור. ויובן ע"פ משל מחיות האדם²¹, שכללות החיות משכנו והשראתו הוא במוח שבראש, והיינו, שלבד זאת שבראש מאירים כחות נעלים יותר מהכחות המתלכשים בשאר האברים, הנה עוד זאת, שגם החיות והכחות המתלכשים בהגוף עיקרם הוא בהראש, שהרי בהתלכשותם בהגוף באים הכחות בהגשמה לפי ערך האברים, ומזה מוכרח שהמשכת הכחות אינו באופן שנמשכים מיד (גלייך) מעצם הנפש, אלא שבתחילה נמשך מהנפש כללות החיות השייך להגוף, ובא בהגשמה לפי ערך הגוף, ואח"כ מתחלק בפרטיות ובא בהגשמה לפי ערך פרטי האברים. וזוהי מעלת החיות שבראש, שהוא כללות ועיקר ועצם החיות השייך להגוף. וכמו"כ הוא גם בביהמ"ק, שבו האיר עצם ועיקר החיות השייך להעולם, וממנו נמשך אח"כ בכל פרטי הנבראים, שזהו הטעם שהחלונות בביהמ"ק היו שקופים אטומים²² (דלא כמו כל החלונות), לפי שענין החלונות שבביהמ"ק הוא שעל ידם יומשך החיות מביהמ"ק להעולם. אך גם החיות שבביהמ"ק הוא החיות של העולמות, אלא שהוא עצם ועיקר החיות, אבל מ"מ הוא אור השייך להעולמות, והוא אור הממכ"ע, שיש בו התחלקות לפי ערך העולמות, ולכן ישנה גם ההתחלקות שעיקר החיות הוא בביהמ"ק, משא"כ בכל העולם, שזהו כמו החיות המתלבש בהגוף, שעיקרו הוא בהראש, ואילו בשאר האברים הוא הארה בלבד. אמנם החידוש דמ"ת הוא שנמשך בגילוי אור הסובב, שהוא האור שלמעלה מהעולמות, שלכן הוא בכל העולמות בשוה, וכמו החיות שאינו בא בהתלכשות בהגוף, שאין בו חילוק בין הראש ושאר האברים, וגילוי אור זה נמשך במ"ת דוקא. ואף שגם בקי"ס נמשך אור שלמעלה מהעולמות, כמארז"ל²³ ראתה שפחה על הים מה שלא ראה רבן של נביאים, הנה בשעת קי"ס הי' זה רק בכללות ולפי שעה, אבל גילוי האור שלמעלה מהעולמות שבמ"ת הי' בפנימיות, שלכן פעל גם בדברים המזיקים כו', כמארז"ל²⁴ שבשעת מ"ת לא היו בהם חרשים וכו', ולא רק לפי שעה, אלא באופן תמידי, שגם אחרי מ"ת הנה ע"י קיום התומ"צ ממשיכים את אור הסובב שיהי' בגילוי

22) ראה מלכים-א ו, ד. מנחות פו, ב.

23) ראה מכילתא בשלח טו, ב.

24) ויק"ר פי"ח, ד. במדבר פי"ג, ח.

20) מלכים-א ח, כז. וראה המשך תרס"ו

ע' תקלה.

21) ראה תניא פנ"א.

ובפנימיות. וענין זה הוא תכלית הכוונה דבריאת העולמות להיות לו ית' דירה בתחתונים, שזהו מ"ש²⁵ אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי, דמה שאנכי עשיתי ארץ הוא בשביל האדם, ותכלית כוונת בריאת האדם הוא בשביל בראת"י בגימטריא תרי"ג²⁶, היינו, שכוונת ההתהוות היא שע"י קיום התרי"ג מצוות ימשיכו את אור הסובב שיהי' בהתגלות.

ג) **והנה** אף שקיום המצוות הוא בדברים גשמיים דוקא, נמשך על ידם גילוי אור הסובב. והענין בזה, דהנה כתיב²⁷ אור זרוע לצדיק, והיינו שהקב"ה זרע את אור הסובב במעשה הצדקה, דקאי על כללות המצוות שנקראים בשם צדקה²⁸. והיינו, דכשם שכאשר זורעים גרעין בארץ, הנה אע"פ שהגרעין אין בו לא טעם ולא ריח, מ"מ עי"ז שנרקב בארץ ומתבטלים כל הדברים הטפלים שבו ונשאר בו רק הזכות והרוחניות שבו, אזי הוא מעורר את כח הצומח שבארץ, כן הוא גם בענין המצוות, שאף שקיומם הוא בדברים גשמיים דוקא, מ"מ, ע"י קיומם בביטול ובקבלת עול, הרי הם מעוררים וממשיכים את גילוי אור הסובב. וכשם שבזריעה הרי אינו דומה תבואת השדה לתבואת האילן²⁹, דתבואות השדה נגמרים מיד, ויש שנגמרים לנ"ב יום³⁰, משא"כ תבואות האילן הם במשך זמן ארוך, ועד שיש פירות האילן שצמיחתם היא במשך שבעים שנה, כמ"ש³¹ צדיק כתמר יפרח, ואמרו רז"ל³² מה התמר אינו מוציא פירותיו כי אם לע' שנה כו', כן הוא גם בתומ"צ, שיש הפרש בין לימוד התורה לקיום המצוות, שהתורה היא למעלה מהמצוות, כידוע³³ שתורה היא באות וא"ו ומצוות הם באות ה"א אחרונה, ולכן, בלימוד התורה יש צורך בריבוי זמן עד שמבין ענין בתורה, משא"כ בקיום המצוות, ועוד זאת, שבלימוד התורה צריך להתייגע הרבה, משא"כ בקיום המצוות, שזהו כשם שהיגיעה בתבואות האילן היא הרבה יותר מאשר בתבואות השדה. וכשם שבזריעה בגשמיות הנה אף שכללות הזריעה היא בארץ, מ"מ הרי אין כל המקומות שוים, שיש ארץ מגדלת חטים וכו', כמו"כ בקיום המצוות, הנה אף שקיום המצוות הוא בגוף הגשמי, מ"מ, בגוף הגשמי

(30) ראה בכורות ה, א (ובתוד"ה באילן תות שם).
 (31) תהלים צב, יג.
 (32) ראה זח"ג טז, א. כד, א.
 (33) ראה זהר שם קכב, ב. קכג, ב (ברע"מ). לקו"ת מסעי צו, ג. אוה"ת תצא ע' תתקצ ואילך.

(25) ישע"י מה, יב.
 (26) ראה מק"מ לזח"א רה, ב.
 (27) תהלים צז, יא.
 (28) ראה תו"א מקץ מב, ג. לקו"ת פ' ראה כג, ג. שה"ש לח, א. ועוד.
 (29) ראה גם לקו"ת בחוקתי מט, ד.
 אוה"ת חנוכה שו, ב ואילך. ועוד.

גופא הנה מצות הנחת תפילין הוא על הראש וקבורת היד דוקא, ועד"ז בשאר המצוות, והיינו לפי שאברים אלו דוקא מצמיחים וממשיכים את האור השייך למצוה ההיא. וכשם שהזריעה היא בארץ דוקא, שהכל דורכין עליה³⁴, שהו"ע הביטול, וקודם הזריעה צריך להיות ענין החרישה, לעשות עפר תיחוח, שהו"ע הביטול, כמו"כ המצוות שזרע הקב"ה הם בגופות של ישראל דוקא, שמצד עצמם הם בטלים לאלקות, ונוסף לזה צ"ל קיום המצוות באופן של ביטול וקב"ע (דוגמת ענין החרישה), ודוקא באופן כזה ממשיכים את גילוי אור הסובב.

ד) וזהו מה שאמרו רז"ל³⁵ חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, ולמדו זה ממ"ש³⁶ ועתה ישראל מה הוי' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה גו', א"ת מה אלא מאה. ולכאורה אינו מובן שייכות ב' הפירושים מה ומאה, ואם כוונת הכתוב למאה ברכות, למה אומר מה ולא מאה. ויובן זה בהקדים כללות ענין הברכות שמברכים ברוך אתה הוי', דפירוש הפשוט בברוך הוא געבענטשט, שמברכים את הוי', ואינו מובן מהו ענין הברכה שאנו מברכים להקב"ה, כי מה צריך לברכה שלנו. ואף שיש עוד פירוש בברוך, מלשון המשכה³⁷, וזהו ברוך אתה הוי', שממשיכים גילוי שם הוי' למטה, מ"מ, הרי ישנו גם הפירוש הפשוט שמברכים את הוי', וצריך להבין הענין בזה. וגם צריך להבין השייכות דב' הפירושים בענין הברכה. והענין הוא, דהנה כתיב³⁸ ויקרא הוי' הוי', היינו, שיש ב' שמות הוי', הוי' דלעילא והוי' דלתתא. וההפרש שביניהם, ששם הוי' דלתתא עם היותו בהאור שלמעלה מהכלים, מ"מ, הרי זה אור ששייך לכלים, ובכללות הוא האור שאחרי הצמצום, והיינו שהוא עצם האור ששייך להעולמות (דוגמת האור שהאיר בביהמ"ק), והוי' דלעילא הוא האור שלמעלה מהכלים ועולמות לגמרי, ובכללות הוא האור שקודם הצמצום, וכמו אור הסובב³⁹. וזהו ב' הפירושים בברוך אתה הוי', פירוש הפשוט שמברכים את הוי' היינו להמשיך תוספת אור בשם הוי' דלתתא עי"ז שממשיכים בו משם הוי' דלעילא, ופירוש הב' הוא שממשיכים שם הוי' למטה. ובכדי להמשיך שם הוי' למטה, צ"ל העלאת וביטול הנבראים למעלה, שעיי"ז ממשיכים את שם הוי' דלתתא, וממשיכים גם שם הוי' דלעילא בשם הוי' דלתתא, ושיומשך גם למטה. וזה שאמרו רז"ל א"ת

37) ראה ת"א מקץ לו, ג. ובכ"מ.

38) תשא לך, ו.

39) ראה המשך תרס"ו ע' תקצו. ועוד.

34) ראה עירובין נד, א.

35) מנחות מג, סע"ב.

36) עקב יו"ד, יב.

מה אלא מאה, מאה הוא בכתר, והיינו, שההמשכה דמאה ברכות היא המשכת שם הוי' דלעילא שלמעלה מהעולמות, והמשכה זו היא ע"י בחי' מ"ה, שהו"ע הביטול, וכמו שמסיים בכתוב כי אם ליראה גו', שדוקא ע"י היראה והביטול ממשיכים את אור הסובב. וע"ד משנת"ל במ"ש אור זרוע לצדיק, שדוקא ע"י הרקבון שבהזריעה ממשיכים את האור כו'.

(ה) **וזהו** הענין דיציאת מצרים שהוא הכנה למ"ת, דבמ"ת נמשך אור הסובב, וההתחלה מזה היתה כבר בקי"ס, דבקי"ס נאמר⁴⁰ זה אלי ואנוהו, זה דוקא, וכמו מעלת נבואת משה על שאר הנביאים שנתבא בזה⁴¹, שהו"ע הגילוי, וזוהי הכוונה בכריאת העולמות להיות לו ית' דירה בתחתונים. אמנם שלימות הכוונה תתגלה לעתיד לבוא דוקא, שזהו מש"נ⁴² ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה גו' זה הוי' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, והיינו, שעכשיו נאמר זה פעם אחת, ולעתיד לבוא כתיב ב"פ זה⁴³. והענין הוא⁴⁴, דהנה, אע"פ שגם מה שנמשך עכשיו ע"י קיום המצוות הוא אור שלמעלה מהעולמות, מ"מ, מה שמאיר בגילוי (זה) הוא רק האור השייך להעולמות, ולכן נאמר זה פעם אחת, אמנם לעתיד כתיב ב"פ זה, שיומשך בגילוי אור נעלה ביותר, שזהו מ"ש הנה אלקינו זה גו' זה הוי' קוינו לו, היינו, שגבי זה הראשון כתיב אלקינו, וגבי זה השני כתיב הוי', כי, אף שגם ההמשכה הא' היא שם הוי', מ"מ, לגבי שם הוי' היותר נעלה כאלקים יחשב⁴⁵. וזהו שאמרו רז"ל⁴⁶ לא כעולם הזה עולם הבא, העולם הזה נכתב ביו"ד ה"י ונקרא באל"ף דל"ת (לא כמו שאני נכתב אני נקרא), אבל לעולם הבא כולו אחד, נקרא ביו"ד ה"י ונכתב ביו"ד ה"י, והיינו, ששם הוי' כמו שהוא נכתב הוא בעולם, ואף שבביהמ"ק ה"י נקרא ככתבו⁴⁷, מ"מ, יש כמו שהוא נקרא ויש כמו שהוא נכתב, אלא שנקרא ככתבו, משא"כ לעתיד יהי' כולו אחד, שלא יהיו חילוקי מדריגות כלל, והיינו, ששם הוי' דלעילא שלמעלה מהעולמות יהי' בגילוי למטה, שזהו תכלית שלימות הכוונה דנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים. והנה, אף שגילוי זה יהי' לעתיד דוקא, מ"מ, ההמשכה נעשית עכשיו ע"י קיום המצוות, אלא שעכשיו הוא בעולם, ולעתיד יתגלה מה שהמשיכו עכשיו, והיינו שגם עכשיו

44) ראה גם סה"מ תרנ"ד ע' קנד.

45) ראה לקו"ת ש"ש סה, סע"ג ואילך.

46) פסחים נ, א.

47) ראה קידושין עא, א.

40) בשלח טו, ב.

41) ספרי ופרש"י ר"פ מטות.

42) ישעי' כה, ט.

43) שמו"ר ספכ"ג.

ממשיכים את שם הוי' דלעילא שהוא אור הסוכב שלמעלה מהעולמות. וזהו אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי, בראתי בגימטריא תרי"ג, שתכלית הכוונה דבריאת העולמות הוא מ"ת, כי, אע"פ ששלימות הכוונה תהי' לעתיד דוקא, מ"מ, כוונת בריאת העולם הוי"ע דמ"ת, להיות שבמ"ת נמשכה המשכה זו שע"י קיום התומ"צ עושים לו ית' דירה בתחתונים, אלא שגילוי ענין זה יהי' לעתיד. וזהו מה שביצי"מ נרמזה גם הגאולה דלעתיד, כיון שיצי"מ היא הכנה למ"ת, ובמ"ת נעשה כל ההמשכה, ורק הגילוי יהי' לעתיד.

וזהו וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני הוי' וארא אל אברהם וגו' ושמי הוי' לא נודעתי להם, דאף שגם אצל האבות נאמר כמה פעמים שם הוי', הרי זה רק שם הוי' דלתתא, דלגבי שם הוי' דלעילא שיתגלה לעתיד, כאלקים יחשב, אמנם בשעת יצי"מ שהוא הכנה למ"ת נתגלה שם הוי' דלעילא, ואף שהוא בהעלם, מ"מ נרמז כבר עכשיו גם הגאולה דלעתיד. וזהו תכלית הכוונה דדירה בתחתונים, שע"י אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, שנמשך אור הסוכב אשר בכולהו עלמין בשוה, וגילוי ענין זה יהי' לעתיד, במהרה בימינו אמן.

